

ENGLESKI OBRAZOVNI SUSTAV | Pogled iznutra (1. dio)

Sličnosti u razlikama, razlike u sličnostima

Piše
Zdenka Blaslov

Kao dugogodišnjeg prosvjetnog djelatnika oduvijek su me interesirali i ustroji drugih obrazovnih sustava. Interes se pojačao nakon što sam postala poučavateljica školskoga kurikulum. Kada sam tijekom svojih boravaka u Engleskoj pronašla mogućnost volontiranja u školi bila sam oduševljena. Iako je izgledalo jednostavno, s obzirom na to što riječ volontiranje znači, put do ostvarenja bio je vrlo zahtjevan i trajao je dugo, jer sam stranac (volontiranje u drugim organizacijama npr. British Heart Foundation ide bez problema). To mi je bio prvi znak da u engleskim školama ništa nije jednostavno. Kao prvo, morala sam osigurati vizu za rad, bez obzira na to što je riječ o neplaćenom radu (jer Hrvatska nije članica Europske Unije), zatim sam morala dostaviti preporuke, nakon toga potvrdu da misam osuđivana u Hrvatskoj ni u Engleskoj, nositrificirati diplomu (*Bachelor of Art*), dostaviti preporuke i životpis koji će im pokazati da sam obrazovana (šta i nije uvjet za primanje). Srećom, sve sam to prebrodila i krenula u potragu za školom koju prima volontere (za to škola može raspisati i natječaj). Prvi pokušaj bio je i najčešći, ali mi je omogućio lakše pronađenje volonterskog posla kasnije u drugim školama (upravo mi je bio preporuka).

I kad sam konačno zakoračila u školu, doživjela sam neku vrstu šoka. Engleske škole su svakako nešto što se ne očekuje. Počevši od samog pristupa školi, gdje se vrata dvorišta zaključavaju, do ulaska u školu, gdje čekate da vam otvore vrata prije nego što uđete, zatim se privajate na recepciji, objasnite zašto ste tu i onda čekate. Ove su mjere vrlo stroge u osnovnim školama, ali ni u srednje škole ne možete učiti tek tako. No, Englezi su navikli na to pa o tome ni ne razmišljaju previše. Moje prvo volontiranje započelo je još prije četiri godine i trajalo bi u viјek onoliko koliko sam dugo boravila u Engleskoj. I tek sada nakon četiri godine mogu reći da sam složila mozaik engleskog obrazovnog sustava, ali ne i da sam ga konačno upoznala. Toliko je razlicitosti u tom sustavu i morali biste biti duboko implementirani u njega kako biste ga mogli stvarno spoznati. Ovaj se sustav stalno mijenja u nekim segmentima, dok je u drugima već desetljećima isti

I tek nakon četiri godine mogu reći da sam složila mozaik engleskog obrazovnog sustava, ali ne i da sam ga konačno upoznala. Toliko je razlicitosti u tom sustavu i morali biste biti duboko implementirani u njega kako biste ga mogli stvarno spoznati. Ovaj se sustav stalno mijenja u nekim segmentima, dok je u drugima već desetljećima isti

Year 3, 4, 5 i Year 6). Ove dvije škole upravo obuhvaćaju razdoblje od četvrtre do desete godine života. Nakon Primary school, dolazi Secondary school (srednja škola), koja obuhvaća razdoblje od 11. do 15. godine, s time da se prve dvije godine nazivaju Key Stage 3, a sljedeće dvije, Key Stage 4. Nakon toga polaze se službeni ispit poznat kao GCSE (General Curriculum For Secondary Education). Kada se položi GCSE, učenik se upisuje u Sixth form (College) u trajanju od dvije godine. Te dvije godine zapravo su pripreme za fakultet. Do ove godine Sixth form nije bio obvezan, ali se govori kako će od sljedeće školske godine to postati.

Generalno, škole se dijele na First school, Middle school i Upper school ili High school i mogu biti privatne (Independent school), državne, ali i vjeske škole, koje se dijelom financiraju od strane države. Najveći broj takvih škola pripadaju engleskoj Crkvi, ali i katoličkih je mnogo. I privatne škole se po mnogo čemu razlikuju. Privatne škole mogu biti mješavne po spolu, ali i jednospolne, odnosno škole samo za djevojke ili škole samo za dječake. Također, neke od škola (zovu se Academy i izvan su nadzora lokalne uprave, ali podvrgnute češćem provjeravanju od strane Ofsted odnosno vrijednjavanju inspekcije) mogu primati dodatna sredstva od države kako bi se specijalizirali u jednom ili više predmeta. U ovim školama mogu raditi nekvalificirani nastavnici (ali kvatificirani u svojoj struci). Među školama vlada suparništvo, ali u smislu promicanja najboljeg. Koliko u tome uspijevaju, ostaće otvoreno pitanje. I koliko god izgleda uniformirano, toliko ima

različitosti u svemu, jer ono što vrijedi za jednu školu ne vrijedi za drugu, ili što vrijedi za jedno područje (Zupaniju) ne vrijedi za drugo. Stoga su škole slične, ali i različite. Neke škole u svom ustroju mogu imati osnovnu i srednju školu, neke samo vrtić i Infant school...

Pošto mnogo škola za djecu s posebnim potrebama (tu se podrazumijevaju i djeca koja slabije uče, nemira su na satu, itd.) i gotovo da mogu reći kako mi je volontiranje u takvoj školi upravo najbolje iskustvo, pozitivno u svakom smislu).

Sve škole rade u jednoj smjeni (što nije novost), za nastavni kalendar od 8.15 do 17 sati, a za učenike od 9 do 15 ili 15.30 s pauzom za ručak (sat vremena, manji uzrasti i duže, što ovisi o školi). Sve nastavnike obvezuju obavljaju se u školi (nema rada kod kuće), nastava je kabinetska, tako da u njemu nastavnici imaju i radni prostor (ne pišu pripremu za sat). Opremljenost škola je različita, ali ono što sve škole imaju su *pametne ploče*. U privatnim školama broj učenika u razredu je 15, a u državnim do 30. Dužina nastavnog sata (period) također se razlikuje od škole do škole. Tako u pojedinim školama (uglavnom privatnim) nastavni sat traje 30 minuta, u nekim 40 ili pak 60 minuta. Nastavni sat od 30 minuta nastavni raspoređuju na sljedeći način: pet minuta priprema, 10 minuta predaje o temi, a 15 minuta vježba s djecom iz udžbenika. Za označavanje kraja školskog sata ne koriste zvono već nastavnik kaže učenicima da se spreme i idu na sljedeći sat. U projektu učenici imaju dva odmora, jedan od 20 minuta i drugi za ručak koji traje sat vremena. No, to može biti i drukčije (osim

pauze za ručak). Naravno, ono što se najlakše uoči kao razlika jesu učeničke uniforme (svaka škola obvezatno ima svoju uniformu).

Školska godina u tri dijela

Školska godina za srednje škole traje 38 tjedana, u osnovnim je kraće razdoblje, ali ni to nije svudje isto. Školska se godina dijeli na tri dijela: winter term – od početka školske godine u rujnu do Božića; spring term – najčešće počinje 2. siječnja i traje do uskrsnih blagdana; summer term – koji počinje nakon uskrsnih blagdana i traje do završetka školske godine u srpnju. U ovim razdobljima odvijaju se i školski praznici. Tako u zimskom razdoblju, do Božića, škole imaju tjedan dana odmora (half -term holidays), božićni praznici traju oko dva i po tjedna. I za vrijeme uskrsnog razdoblja postoje praznici od tjedan dana (hal-term holidays), a onda dolaze uskrsni blagdani koji traju dva i po tjedna od početkom dana prije Velikog Petka. I u trećem razdoblju postoji pauza od tjedan dana, a ljetni praznici traju od šest do sedam tjedana. U tijeku školske godine škole se zatvaraju od tri do četiri puta na dan koji se zove *Inset day*, kada su djeca slobodna, a nastavni kadar ima svoje edukacije, seminare. Često je on spojen s half-term praznikom.

I kad se nekako naviknene na sva moguća nazivlja (skraćenice) unutar sustava, onda nailazite na teškoće razumijevanja nastavnog plana i programa koji se drastično razlikuju od našeg. Kao i svaki obrazovni sustav na svijetu, i engleski ima nacionalni kurikulum koji kao obvezu podrazumijeva engleski,

matematiku i znanost (sadrži elemente kemije, biologije i fizike). Svi ostali predmeti su izbor same škole, tako da i broj i popis predmeta mogu biti različiti (ovisno o školskom kurikulum ili razvojnog planu škole). Nastavni planovi i programi nisu opsežni niti nagomilani informacijama, ali ne nude ni neko opće obrazovanje. Npr. povijest i geografija se ne rade kronološki, u engleskom jeziku obrada pjesme nekog pisca ne podrazumijeva i informaciju o tom pjesniku niti razdoblju u kojem je živio. Inače, sve je povezano sa nacionalnu tematiku, pa nije čudo što o povijesti svijeta znaju vrlo malo, o geografiji koja nije značajna za Englesku također, a svjetska književnost je apstraktna imenica o kojoj ne znaju absolutno ništa. I to nas koji u Hrvatskoj dobivamo itekako dobro opće znanje ostavlja začudene. Stoga se može reći da engleski daci izlaze iz škola kao pismeni ljudi, ali ne i educirani.

Školovanje nastavnika bez osposobljavanja

Engleski nastavnik školuje se tri godine svom predmetu, ali bez ikakvih predmeta koje ga osposobljavaju za rad u školi. Za to mu ostaje razdoblje od godine ili dvije (ovisno o brzini kojom to želi završiti), da sebe doveđe do zvanja kvalificiranog nastavnika QTS (u tom razdoblju može raditi uz nadgledanje mentora, ali i samostalno, ovisno o tipu skole). I kad počne raditi, poučavati, to je ono što me najviše iznenadiло, u svom radu nije sam već ima pomoćnike. Ovo se poglavito odnosi na učitelje koji uvijek imaju obvezatno jednog pomoćnika (teaching assistant) koji mu pomaže u radu s lošijom učenicima, ali i osoblje koje su tom dijecom ide u kantinu na ručak i nadgleda ih dok su u dvorištu. Pomoćnike imaju i predmetni nastavnici u višim razredima kao i u srednjoj školi. Naravno, tu su još stručni suradnici (pedagozi, psiholozzi, logopedi), medicinski osoblje, itd.

Nastavni plan i program određen je pravilima i nastavnik govorio da ne smije od njega odstupiti. Predmeti su grupirani po aktivima, a predsjednik aktivna (čija je obveza nadgledanje rada svojih kolega) održava sastanak s njima (svaki jedan) i za svoj rad prima 30 posto veću plaću. Dužnosti razrednika su mnogo manje nego kod nas. Dnevna mi je obveza učenike posjetiti dva puta, kako bi vidi jesu li svi tu, jesu li propisno obučeni (prije početka nastave i nakon pauze za ručak), a ukoliko se javi neki problemi onda surađuje s određenim osobljem (ovisno o problemu). Nastava u razredima organizira se na dvije razine, odnosno u dvije grupe, točnije spajaju se loši učenici (boton set) iz dva razreda kao i bolji učenici (top set) iz tih razreda. Lošja razina (boton set) rangira se u četiri nivoa, pa iako je nastavno gradivo isto, metode poučavanja su drukčije (četvrta razina boton seta dobiva samo golu informaciju).

Ustroj škola

Obvezatno školovanje počinje već od pete godine i traje do 17. Naime, obvezatna škola započinje vrtićem (Nursery school), koji započinje od treće godine i traje dvije godine (s pet godina djeca pođu u Reception class, što je upravo priprema za školu). Zatim slijedi Primary school (osnovna škola), koja se dijeli na Infant school (Key Stage 1-Year 1 i Year 2) i Junior school (Key Stage 2).